

Osnivanje rižinih polja i gradnja prvih ribnjaka u Jelas Polju – povodom 25-godišnjice jubileja

Rižina polja u Jelasu

Foto: Ing. Fijan

Povod za osnivanje većih površina rižinih polja, a i gradnju prvih ribnjaka u Jelas-Polju kraj Slavonskog Broda, dalo je **Ministarstvo ribarstva NR Hrvatske**. U proljeće 1948. godine došao je u posjete Zagrebačkom velesajmu maršal Jugoslavije JOSIP BROZ TITO. Tim povodom pripremio je ministar ribarstva Vice Buljan svečanu ribarsku večeru. Za ovu svečanu večeru, a u čast najdražeg gosta ministar je lično dao pripremiti birana jela, isključivo od proizvoda Glavne direkcije za sl. ribarstvo u sastavu Ministarstva: pastrve, potočni raci, smuđevi, pečene patke i svinjetina. Uz to je, napose, bila servirana i riža. U pozdravnom govoru na toj ribarskoj večeri istakao je ministar V. Buljan: Sva brižno pripremljena jela proizvod su Ministarstva ribarstva.

Na toj večeri prisutan **Boris Kidrič**, upitao je ministra: »Pa zar je i riža Vaš proizvod?« U to je vrijeme riža bila rijetka živežna namirnica, dostupna samo u diplomatskim magazinima. Odgovor je bio, da je na ribnjacima NR Hrvatske prošle godine uzgojeno više vagona riže. Na ovoj svečanoj večeri dominirala je tema: Mogućnost masovnog uzgoja riže.

Povodom ove ribarske večere, ministar ribarstva je dao nalog za kampanju masovne sjetve riže. Kod toga su ribnjaci pod AOR Ministarstva ribarstva sa svojim površinama od ukupno 72 ha rižinih polja, bili model i odskočna daska. Maksimalan urod riže bio je u Našičkim ribnjacima 67 mtc/ha riže, a uz to bilo je uzgojeno i oko 200 kg/ha jednogodišnjeg šaranskog mlađa. Sve to je postignuto uz intenzivnu obradu rižinih polja, plevljenje vodenoga korova i prihranjivanje za vrijeme vegetacije dubrivom.

Novo površine rižinih polja, izgrađene omladinskom radnom akcijom u Jelas-u, stavljene su u pogon u

proljeće 1949. godine, i to 170 ha. Postepeno su na ovom novom objektu površine rižinih polja povećavane na maksimum od 425 ha 1952. godine, dok su posljednje površine rižinih polja, nakon likvidacije sjetve riže u 1956. godini bile svega 35 ha.

Instruktažu na terenu za izgradnju rižinih polja u Jelas-u, kao i prve upute za uzgoj riže dao je **Josip Plančić**, direktor Instituta za slatkovodno ribarstvo u Zagrebu. Prve šaranske matice za slobodni mrest u prvim rižinim poljima dopremio je iz Končanice direktor proizvodnog sektora Glavne direkcije za slatkovodno ribarstvo, Ing. Nikola Fijan u proljeće 1949. godine.

Riža u Jelas-u gajena je na krajnje ekstenzivan način. Sjetva je vršena bacanjem sjemena riže iz ruke, a rižina polja nisu uopće plevljena od vodenoga korova, niti dohranjivana đubrivima za vrijeme vegetacije. Već i u prvim počecima posve je bila zanemarena **čuvarska služba**. Malobrojni čuvari rižišta pa i prvih ribnjaka nisu bili pouzdani, niti naoružani puškama, pa ni zapriješnuti sve do 1956. godine. Hodali su oko rižinih polja i prvih ribnjaka naoružani drvenim čulama. Od mresta prvih dovezenih šaranskih matice nije bilo uspjeha. Ribokradice su naoružani vilama i mrežama, ispustili iz rižinih polja vodu, i sve matice još prije mresta pokrali.

Iduće godine dopremljena je na rižišta u Jelas u vagonu sa vodom na travi oplodena ikra šarana. Ali i od te akcije nije bilo uspjeha. Na rižna polja započela je invazija ptica močvarica, kormorana i čaplji, koje su decimirale izvaljeni šaranski mlađ, jer nije bilo puškama naoružanih čuvara da suzbiju invaziju ptica močvarica. Uhvaćen je bio minimalan broj šaranskog mlađa kod otpuštanja vode iz rižinih polja, nakon voštane zriobe riže.

Voštana zrioba riže u Jelasu

Foto: Ing. Fijan

Izlov šaranskog mlada u akord

Inicijativu za organizirani uzgoj ribe u rižnim poljima dao je 17. 1. 1951. direktor Poljoprivrednog dobra Slavonski Brod, **Ferega Vladimir**, tražeći, posebnim dopisom od Ministarstva ribarstva, stručnjaka, delegata, koji će sklopiti ugovor za organizirani uzgoj ribe u rižnim poljima. Ministarstvo je uputilo Ing. N. Fijana, koji je sklopio ugovor u ime svoje poslovne organizacije za uvađanje uzgoja ribe u rižina polja i organizaciju budućih ribnjaka.

Iduće, 1952. godine doveo je Ing. Fijan u Jelas ribarskoga majstora **Miju Vinklera** uz čiju je saradnju udario prve temelje osnivanja ribnjaka u 1953. godini kada su sagrađeni prvi zimovnici, mrestilišta i uzgojilišta. Ovi prvi poslovi izgradnje samoga objekta odvijali su se pod vrlo teškim uslovima rada. Preseljenu

Izlov šaranskog mlada

Direkciju toga poljodobra u Selo Kut, ispod istoimene željezničke stanice, vodili su direktor **Smuk i Ing. Ro-sing**. Za uzgoj ribe i nove ribnjake bilo je vrlo malo razumijevanja. Ribnjaci su postali već u prvim počecima zapuštena krava muzara. Interes za ribnjake bio je samo u jesen; koliko će biti ribe za prodaju.

Osnovni uvjet za prosperiranje ribnjaka ovdje je zanemaren. Stručnih kadrova nije bilo. Sve važne sezone radove na ribnjacima obavljali su u ribarstvo neupućeni ljudi i nezainteresirani sezonski radnici, ili poljoprivredni radnici, sakupljeni sa drugih sektora dobra. Briga za stručnjaka i radnog čovjeka ovdje je bila posve odsutna. Vrlo vrijedni i sposobni ribarski majstor dao je u dva navrata otkaz i konačno napustio službu 1957. godine. Prije toga primio je otkaz poslovnog ugovora i inž. N. Fijan, uz usmeno obrazloženje, da više nije potreban za nadziranje ribnjaka.

Tako su ti ribnjaci tavorili sve dok ih nije preuzeo Agrokombinat Jasinje, koji je u potpunosti shvatio važnost slatkovodnog ribarstva i ulogu stručnih kadrova u organizaciji proizvodnje.

Već nekoliko godina ranije dosta je učinio pok. inž. Mića Krišković za čije vrijeme su ribnjaci povećani na cca 800 ha i uklopili se u projekt jugoslavenske proizvodnje.

Glavni procvat ti ribnjaci su zabilježili inicijativom glavnog direktora Agrokombinata Jasinje inž. S. Petanjka i dolaskom za upravitelja Josipa Malnara.

Danas su to najveći ribnjaci u SR Hrvatskoj s velikim brojem stručnih kadrova i standardnom proizvodnjom.

Inž. N. Fijan

Foto: Ing. Fijan